

Krevní oběh

Literatura: Dylevský, I.: Anatomie a fyziologie člověka
Machová, J.: Biologie člověka pro učitele
Rokyta : Somatologie

Části krevního oběhu:

- 1) **srdce** - zajišťuje proudění krve v uzavřeném systému cév
- 2) uzavřený **systém cév** - v nich proudí krev

Srdce (lat. cor, řec. kardiak)

Dutý svalový orgán, kuželovitého tvaru

Váha : novorozenec: 20 - 25 g

dospělý : 250 - 330 g

Fce: zajišťuje cirkulaci krve

Uložení : dolní část mezihrudí nad bránicí

Tvar:

- tvar kužele, velikost pěsti
- širší **BAZE** míří vpravo, nahoru, dozadu – s přívod. a odvod. cévami
- užší **HROT** (apex) míří doleva, dolů, dopředu

Stavba srdeční stěny:

Srdce je původem céva

1. vnitřní vrstva : **ENDOKARD** (nitroblána srdeční)

- blána, vystýlá srdeční dutinu, tvoří cípate chlopně mezi předsíní (síní, atriem) a komorou (ventriculus)

2. střední vrstva : **MYOKARD** = srdeční svalovina = základní funkční vrstva srdeční stěny

- trámčitá struktura (šikmé můstky) = rychlý rozvod nervových vzruchů = stahují se velké úseky myokardu

- nejsilnější je vrstva levé komory (3-4cm)

- 2 základní vlastnosti

DRÁŽDIVOST (excitabilita) – na základě elektrického impulsu

STAŽITELNOST (kontrakce, systola, diastola)

- na základě toho srdce pracuje **TRVALE** a **RYTMICKY**

3. vnější vrstva: **EPIKARD** (přísrdečník)

- blanitý vazivový obal na povrchu srdce

PERIKARD (osrdečník)

- zevní vazivový obal, podél cév vstupujících a vystupujících ze srdce přechází v epikard

- prostor mezi epikardem a perikardem - **DUTINA PERIKARDU** s tekutinou - lehčí pohyb srdce

Stavba srdce:

L a P část – srdeční svalová přepážka

P síň a P komora- P žilní srdce (odkysličená krev)

L síň a L komora - L tepenné srdce (okysličená krev)

Polovina srdce se dělí na :

Síň (atrium) - slabší stěna než komory

- L síň (atrium cordis sinistrum)

- P síň (atrium cordis dextrum)

- síně vybíhají v malé výdutě – srdeční ouška - vstup do srdce při operacích

Komora (ventriculus)

- L komora (ventriculus sinister) – silná svalovina - vypuzování krve do aortálního (velkého, tělového) oběhu

- P komora (ventriculus dexter)– zajišťuje cirkulaci krve v malém plicním oběhu

Síň a komora jsou spojeny **otvorem síňokomorovým**

Chlopně (chlopeň – valva)

Cípatá chlopeň

- P - **trojcípá** (valva tricuspidalis, valva atrioventricularis sinistra)

- L - **dvojcípá** (mitrální, valva bicuspidalis, valva atrioventricularis dextra)

- od kraje chlopní tenká vazivová vlákna - **ŠLAŠINKY** - upínají se na svalové výběžky komor -

PAPILÁRNÍ SVALY

- usměrňují průtok krve jedním směrem

Poloměsíčné chlopně

- P komora – **valva pulmonaria** (u výstupu plicního kmene)

- L komora – **valva aortae** (u výstupu srdečnice)

DO srdce - vstupují velké ŽÍLY -

P síň - **horní dutá žíla** (vena cava superior, odkysličená krev z hlavy a horních končetin)

P síň - **dolní dutá žíla** (vena cava inferior , odkysličená krev z trupu a dolních končetin)

L síň - **4 plicní žíly** (okysličená krev z plic)!!!!

ZE srdce - vystupují velké TEPNY -

P komora - **plícní kmen** (truncus pulmonalis) se 3 **poloměsíčitými chlopněmi** (valva trunci pulmonalis, valva pulmonaria)- P a L **plícní tepna**

L komora - **srdečnice** (aorta) se 3 poloměsíčitými chlopněmi (valva aortae)

- poloměsíčné chlopně brání návratu krve z tepen do komor

Výživa srdce:

- výkonný orgán – nutný přívod kyslíku a živin a odvod zplodin metabolismu
- vysoká citlivost myokardu na nedostatek kyslíku
- **věňčité tepny** (koronární) - přívod kyslíku a živin
  - odstupují od aorty za poloměsíčitými chlopněmi
  - ucpání = infarkt myokardu)
- **srdeční žíly a věňčitý splav**- odvádí krev z myokardu
- **energie** potřebná pro srdeč.čin. se uvolňuje **z glukosy (35 %) a z kyseliny mléčné. 60 %** energie poskytují **tuky**
- **pro srd.čin. jsou nezbytné i ionty K a Ca**

OBR: Machová/s. 72 – věňčité tepny

Činnost srdce:

Funkce srdce : cirkulace krve

- rytmická činnost – **stah - SYSTOLA** (vyprázdnění srdečních dutin)
  - **ochabnutí - DIASTOLA** (naplnění srdečních dutin)

SRDEČNÍ REVOLUCE = jeden cyklus srdeční činnosti = postupné naplnění a vypuzení objemu

72 srdečních revolucí/min. = TEP (na vřetení tepně)

1. SYSTOLA SÍNÍ (= DIASTOLA KOMOR)

krev ze síní vháněna do komor

cípaté chlopně otevřeny

doplnění komor krví

2. SYSTOLA KOMOR (= DIASTOLA SÍNÍ)

uzavření cípatých chlopní

systola komor = zvyšování tlaku = větší tlak než v aortě=

otevření poloměsíčitých chlopní

krev do plicního kmene (P) a do aorty (L)

3. DIASTOLA KOMOR (= DIASTOLA SÍNÍ)

uzavření poloměsíčitých chlopní

plnění síní krví

otevřené cípaté chlopně = krev i do komor

viz. OBR. Machová/s. 73

Řízení činnosti srdce:

Srdce má několikastupňový regulační systém zajišťující pravidelnost srdečního rytmu, následnost systol a diastol síní a komor a schopnost srdečního svalu přizpůsobovat srdeční akci měnícím se potřebám organismu

1. převodní systém srdeční

- automatický vznik impulsů v srdci – rytmicita
- speciální svalová vlákna myokardu (hodně sarkoplazmy, málo fibril)

SINUSOVÝ UZLÍK (předsíňový, sinoatriální, nodus sinoatrialis)

- P síň - nahoře
- vznik vzruchů = rytmické smršťování P a L síně
- určuje základní rytmus srdeční činnosti = „časovač rytmu“, „uzlík primární srdeční automacie“

SÍŇOKOMOROVÝ UZLÍK (atrioventrikulární, nodus atrioventricularis, P síň – dole)

HISŮV MŮSTEK (síňokomorový svazek)

- spojení svaloviny síní se svalovinou komor
- 2 raménka – pravé a levé Tatarovo raménko (ramus dexter et sinister)
- vedou vzruchy do P a L srdce (do komor)

PURKYŇOVA VLÁKNA – konečné větvení ramének

- smrštění komor

2. prodloužená mícha

oblouk aorty, rozvětvení krkavic, ústí dutých žil, pravá síň- **interoreceptorů** ----- změny tlaku

a) **KARDIOINHIBIČNÍ CENTRUM** – při zvyšování tlaku

- nutnost zpomalení činnosti
- vlákna vegetativních nervů – **parasympatikus** - **acetylcholin**
bloudivý nerv

b) **KARDIOEXCITAČNÍ CENTRUM** – při snížení tlaku

- nutnost zrychlení činnosti
- vlákna vegetativních nervů – **sympatikus** – **adrenalin**
krční sympat.

- srdce se smršťuje nezávisle na inervaci, veget. nervy- regulují rychlost srdeční činnosti)

3. emoce (strach, leknutí, radost)

4. CNS (mozková kůra)

5. hormony – nadledvinky(adrenalin), štítná žláza (tyroxin)-zrychlení
- acetylcholin - zpomalení

Tepová (srdeční) frekvence **= POČET SRDEČNÍCH STAŤŮ/MIN**

klidová tepová frekvence:

novorozenec : 140 tepů/min

dospělost : 70 tepů/min.

dětství – vyšší tep.frekvence = malý objem srdce, vysoké nároky látkové přeměny v době růstu a vývoje

bazální tepová frekvence

- tepová frekvence ve spánku

- o 10 – 20 tepů nižší než klidová

maximální tepová frekvence

- při tělesné práci, emocích, hluk, horečka aj.

- až 180 – 200 tepů/min

zrychlení srdeční činnosti – tachykardie

zpomalení srdeční činnosti – bradykardie

Tepový a minutový objem srdce:

24 hodin / 7 000 l krve

Tepový (SYSTOLICKÝ) objem = objem krve, který se ze srdce z každé komory při jednom stahu

- závislý na fyzické aktivitě, věku

v klidu : 60 – 80 ml

při práci : 100 – 150 ml

Minutový objem = množství krve, které je ze srdeční komory vypuzeno za 1 minutu

- závisí na tepovém objemu a tepové frekvenci

dospělý v klidu : 5 l

dospělý v práci : až 40 l

přirozeně se zvýší: po jídle, při těhotenství, při změnách teploty, při emocích

přirozeně se snižuje: ve spánku

Zevní projevy srdeční činnosti:

1.změna tvaru a objemu srdce

- lze pozorovat na rtg

2.úder srdečního hrotu

- přiložení dlaně v 5.mezižebří vlevo

3.srdečními ozvami

- slyšitelné uchem nebo fonendoskopem
- 1.ozva = *systolická ozva*: hlubší, delší, uzavření cípatých chlopní na začátku systoly komor
- 2. ozva = *diastolická ozva* :vyšší, kratší, uzavření poloměsíčitých chlopní na začátku diastoly komor

4.akčními srdečními potenciály

- EKG – elektrokardograf, zápis – elektrokardiogram

5. tepem (puls)

- vřetení tepně na zápěstí
- odpovídá tepové frekvenci

(Pozn.stavba cév – samostudium)

VELKÝ KREVNÍ OBĚH

- začíná v L srdeční komoře a končí horní a dolní dutou žilou v P síni
- z L komory odstupuje srdečnice (aorta) a všechny další tepny vznikají jejím postupným dělením
- vlásečnice se spojují v žíly, jejich konečné větve, horní a dolní dutá žíla (vena cava superior et inferior), ústí do P předsíně
- výjimkou jsou PORTÁLNÍ oběhy, které začínají a končí VLÁSEČNICEMI

Srdečnice (aorta)

- **nejmohutnější tepna, průměr 3 cm**

1.aorta vzestupná (aorta ascendens) – z ní :

Pravá věnčitá tepna (arteria coronaria cordis dextra) ----- srdce

Levá věnčitá tepna (arteria coronaria sinistra)

2.oblouk aorty (arcus aortae)

z něj:

kmen hlavopažní (truncus brachiocephalicus)

se na : P společnou krkavici (arteria carotis communis dextra)

P tepnu podklíčkovou (arteria subclavia dextra)

levá společná krkavice (arteria carotis communis sinistra)

levá tepna podklíčková (arteria subclavia sinistra)

krkavice ----- do hlavy, orgánů krku, orgány obličej.č., mozku
podklíčkové tepny ----- do horních končetin

3.aorta sestupná (aorta descendent)

- prochází bránicí a dělí se na:

oddíl hrudní – aorta hrudní

z ní *tepny mezižební* ----do hrudní stěny

tepny pro orgány dutiny hrudní

oddíl břišní – aorta břišní

z ní *párové větve* ----- do svaloviny bránice, do stěn břiš.dutiny

----- k párovým orgánům dutiny břiš. (ledviny,

nadledviny, pohlavní žlázy)

z ní 3 *nepárové větve* ---- k nepárovým orgánům (játra, žaludek, slezina, slinivka břišní, tenké a tlusté střevo)

rozvětvení břiš.aorty na :

pravou a levou společnou tepnu kyčelní (arteria iliaca communis), dělí se na :
vnitřní tepnu kyčelní ----- k orgánům malé pánve (konečník, močový měchýř, děloha)

zevní tepnu kyčelní ----- do dolních končetin (L4)

viz. obr.Machová/s.78

Dolní dutá žíla (vena cava inferior)

- vzniká spojením **2 žil kyčelních** (vena iliaca)(ve výši 4 beder.obratle L4)
- odvádí krev z dolních končetin, z pánve a z dutiny břišní
- prostupuje bránicí a ústí do P síně

Horní dutá žíla (vena cava superior)

-vzniká spojením **2 žil hlavopažních** (vena brachiocephalica dextra et sinistra)

- žíla hlavopažní Obr. Machová /s.78

= **žíla hrdelní vnitřní** (vena jugularis interna)

+

žíla podklíčková (vena subclavia)

- sbírá krev z hlavy , krku, horních končetin

Hlavní tepny a žíly: (viz.obr.v prakt.cv.)

1. P společná krkavice(arteria carotis communis dextra)
- 2.P žíla hrdelní(vena jugularis dexter)
- 3.P tepna podklíčková(arteria subclavia dextra)
- 4.P žíla podklíčková(v.subclavia dextra)
- 5.P žíla hlavopažní(vena brachiocephalica dextra)
- 6.horní dutá žíla (vena cava superior)
- 7.žíla jaterní (vena hepatica)
- 8.dolní dutá žíla(vana cava inferior)
9. žíly ledvinové
10. společná žíla kyčelní (vena iliaca)
11. vnitřní žíla kyčelní(v. iliaca interna)
12. zevní žíla kyčelní(v.iliaca externa)
13. L společná krkavice(a. karotis communis sinister)
14. L žíla hrdelní(vena jugularis)
15. L tepna podklíčková(a.subclavia sinister)

16. L žíla podklíčková (v. subclavia)
17. oblouk aorty (arcus aortae)
18. plicní kmen (truncus pulmonalis)
19. kmen útrobní
20. horní tepna okružní
21. L tepna ledvinová (a. renalis)
22. dolní tepna okružní
23. společná tepna kyčelní (a. iliaca)
24. vnitřní tepna kyčelní (a. iliaca interna)
25. zevní tepna kyčelní (a. iliaca externa)

MALÝ KREVNÍ OBĚH

- **plicní kmen** (truncus pulmonalis) z P komory se větví na P a L **plicní tepnu** pro P a L plíce
- z plic se okysličená krev vrací do L předsíně **plicními žilami** (venae pulmonales)

JATERNÍ PORTÁLNÍ (vrátnicový) oběh (viz. obr. v prakt. cv.)

- krev z nepárových orgánů dutiny břišní (žaludek, střeva, slinivka břišní, slezina) je odváděna **vlásečnicemi** do **vrátnicové žíly** (vena portae) přiváděna do jater. V nich se větví na vlásečnice, které vstupují do jaterních lalůček a jaterním buňkám **odevzdávají látky vstřebané z nepárových orgánů dutiny břišní. Ty se dále metabolizují ba produkty, které je již organismus schopen využít ke stavbě, obnově a k zajištění všech funkcí orgánů a tkání**
- z jater je krev odváděna **jaterními žilami** (venae hepaticae) do dolní duté žíly